

HAKIJA

Uusiutuva Energia Karahka Oy

HAKEMUS

Uusiutuva Energia Karahka Oy (myöhemmin UEK Oy) on 23.7.2021 päivällä hakemuksella hakenut Maanmittauslaitokselta lunastuslain (Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta 603/1977) 5 §:ssä tarkoitettua lunastuslupaa pysyvien käyttöoikeuksien lunastamiseen kiinteistön käyttöoikeuden supistusta varten, joka johtuu yhden uuden sähkönsiirtolinjan rakentamisesta.

Lunastuslupahakemus koskee olevaa nk. Karahka – Valkeus 110 kV voimansiirtolinjaa Oulaisten kaupungissa sekä Merijärven ja Pyhäjoen kunnissa, jonka voimajohtoon kokonaispituus on noin 14 km, välillä Karahka – Valkeus.

Hakemuksen mukaan on uusi sähkönsiirtolinja tarpeellinen koko yhteiskunnan näkökulmasta, sillä sähköenergia, joka tuotetaan uudessa Karahkan tuulivoimapuistossa (Oulainen), siirretään tämän uuden voimajohtoon kautta valtakunnalliseen sähköverkkoon, liityntäpiste on Valkeus (Pyhäjoki). Tuulimyllyjen lukumäärä tuulivoimapuistossa on 25, ja sähköntuotantoteho jokaisella niistä on 6 MW. Tuulivoimapuiston liittäminen paikalliseen sähköjakeuverkkoon ei sen suuren kokonaistehon tähden ole mahdollista, vaan tämän tuotetun sähköenergian siirto valtakunnalliseen verkkoon edellyttää uuden erillisen liityntäjohtoon rakentamista. Voimajohto toteutetaan kokonaisuudessaan ilmajohtona. Lunastettavat alueet, joita käyttöoikeuden supistus rasittaa, tullaan käyttämään voimajohtoon johtokatuja varten.

Johtoon alkupiste idässä sijaitsee Oulaisten kaupungissa ja päätepiste lännessä Pyhäjoen kunnassa. Voimansiirtojohto alkaa idässä kiinteistöllä Kivelä 563-402-30-21 (Karahka, Oulainen) ja päättyy lännessä uudella Valkeuden sähköasemalla kiinteistöllä Valkeuden sähköasema 625-402-29-8 (Valkeus, Pyhäjoki). Uusi voimajohto tullaan liittämään uudelle Fingrid Oyj:n sähköasemalle linjaosuuden länsipäässä Valkeudessa.

Tässä tilanteessa on hakija päättänyt hakea lunastusta, jotta uudesta johdosta ja sen käyttöoikeuden supistuksesta kohdekiinteistöillä syntyy viralliset, pysyvät merkinnät kiinteistörekisteriin.

Lunastettavaksi haettu alue on 26 m leveä johtokatu ja sen molemmilla puolilla 10 m leveät reunavyöhykkeet voimajohtoon koko pituudella, myös muulla alueella kuin metsämaalla, joilla puuston korkeus on rajoitettu. Rakennusrajan pitää sijaita reunavyöhykkeen ulkopuolella 28 metrin etäisyydellä mitattuna johtokadun keskilinjasta.

Hakija esittää, että lunastuksen kohde voidaan lunastuslain 10 §:n nojalla jättää vähemmän tärkeiltä osiltaan lunastustoimituksessa määrättäväksi.

LAUSUNNOT JA SELVITYKSET

Annetut lausunnot, suostumukset ja asianosaisten kuuleminen

Voimajohto kulkee alueella, joka suurimmalta osalta on metsätalousaluetta ja jolla myös on vähän haja-asutusaluetta linjan keskiosalla. Voimajohtolinjauus koskee hakemuksen mukaan yhteensä 33 kiinteistöä. Tämä lunastushanke koskee sitä uutta lunastusaluetta, joka tarvitaan voimansiirtojohtoon sijoitusta ja rakentamista varten.

Voimajohtohanketta varten on myönnetty hankelupa Energiavirastolta.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on 28.2.2021 antanut lausuntonsa asiassa. ELY-keskus edellyttää, että ympäristöselvityksessä mainittu Yrttirounion muinaisjäännösalue kohdealueella riittävän selvällä tavalla merkitään maastossa, jotta sen sijainti voidaan ottaa huomioon linjan rakennustyön aikana. ELY-keskuksella ei ole mitään huomautettavaa itse sähkölinjahanketta sinänsä vastaan.

Maanomistajia hankkeessa on lunastuslain 8 § mukaisesti kuultu ennen lunastuslupahakemuksen sisäänjättöä. Kuulemisen on tehnyt hakija (UEK Oy) vuonna 2021, ja sitä on täydennetty alkuvuoden 2022 aikana. Hakija on tehnyt sopimuksen sähkölinjalunastuksesta kaikkien niiden maanomistajien kanssa, joiden kiinteistöjen aluetta uusi voimalinja koskee; ne viimeiset sopimukset maanomistajien kanssa on allekirjoitettu 11.5.2022. Kaikilta maanomistajilta on saatu suostumus voimajohtoon sijoitukselle kiinteistöjen alueella. Täten ei siis kukaan maanomistaja vastusta sähkölinjahanketta.

Maanmittauslaitos on lunastuslain 8 § mukaisesti pyytänyt ja saanut lausunnon voimajohtohankkeesta seuraavilta asianosaisilta: Pohjois-Pohjanmaan liitto, Oulaisten kaupunki, Merijärven kunta ja Pyhäjoen kunta.

Pohjois-Pohjanmaan liitto on lausunnossaan 9.6.2022 ilmoittanut, että sillä ei ole mitään huomautettavaa sähkönsiirtoreitin linjauksesta. Oulaisten kaupunginhallitus toteaa lausunnossaan 20.6.2022 § 203, että sillä ei ole mitään huomautettavaa sähkölinjahankkeeseen ja että kaupunki antaa suostumuksensa hankkeen etenemiselle. Merijärven kunta on 4.7.2022 ilmoittanut, että kunnalla ei ole mitään huomautettavaa sähkölinjahankkeesta. Pyhäjoen kunta on lausunnossaan 6.7.2022 todennut, että kunnalla ei ole mitään huomautettavaa hankkeesta eikä myöskään voimajohtoon ehdotetusta linjauksesta.

Maanmittauslaitos toteaa, että kaikki korvauskysymykset voidaan käsitellä ja korvauksia määrätä tulevassa lunastustoimituksessa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että kukaan maanomistaja, jota voimajohtohanke koskee, ja ei myöskään muu asianosainen, ei vastusta lunastushanketta.

Hakija, Uusiutuva Energia Karahka Oy, tulee rakentamaan sen voimalinjan, joka on lupahakemuksen kohde.

KÄSITTELYRATKAISU

Lunastuslain 5.2 §:n mukaan Maanmittauslaitos on toimivaltainen ratkaisemaan lunastuslupan, kun lunastus tapahtuu voimansiirtolinjan, maakaasuverkoston tai muun näihin verrattavan yrityksen rakentamista varten ja lunastuslupaa ei vastusteta tai kyseessä on yksityisen ja yleisen edun kannalta vähemmän tärkeä lunastus. Jos Maanmittauslaitos ei ole lunastuslain 5.2 §:n mukaan toimivaltainen käsittelemään lunastuslupaa, on sen siirrettävä asia valtioneuvostolle.

Päätös

Maanmittauslaitos katsoo lausuntojen perusteella, että lunastuslupan antamista ei vastusteta, ja näin ollen Maanmittauslaitos on lunastuslain 5.2 §:n perusteella toimivaltainen ratkaisemaan haetun lunastuslupa-asian.

Sovelletut lainkohdat:

Lunastuslain (603/1977) 5.2 §, 9.4 §

ASIAN RATKAISU

Yleistä

Lunastuslain 4.1 §:n mukaan lunastaa saadaan, kun yleinen tarve sitä vaatii. Lunastuslupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos lunastuksen tarkoitus voidaan yhtä sopivasti saavuttaa jollain muulla tavalla (vaihtoehtodellytys) taikka jos lunastuksesta yksityiselle edulle tuleva haitta on suurempi kuin siitä saatava hyöty (intressivertailuedellytys).

Maanmittauslaitos toteaa, että vaatimukset koskien kiinteistön tai omaisuuden arvonmenetystä tai korvauksia on seikka, joka ei vaikuta lunastuslupan myöntöedellytyksiin. Korvauskysymykset, jotka johtuvat lunastuksesta, voidaan käsitellä tulevassa lunastustoimituksessa. Nyt lunastetaan käyttöikeyden supistus yhtä täysin uutta sähkönsiirtolinjaa varten, joka sijaitsee metsäalueella.

Yleisen tarpeen vaatimus

Pakkolunastamisen perusedellytys on yleisen tarpeen vaatimus, joka perustuu lunastuslain 4.1 § lisäksi perustuslain 15 §:n omaisuuden suojaan nökseen.

Yleisen tarpeen vaatimuksen täyttymistä ei ole lunastuslain esitöissä tai oikeuskirjallisuudessa tarkasti määritelty vaan yleisen tarpeen edellytyksen täyttymisen on katsottu tapahtuvan tapauskohtaisella harkinnalla ottaen huomioon kunakin ajankohtana vallitsevat olosuhteet ja arvostukset ja näiden varassa muodostunut käytäntö. Yleinen etu ei kuitenkaan ole sama kuin julkinen käyttö, eli yleinen etu voi täytyä myös muulloin kuin julkisyhteisölle lunastettaessa.

Toisaalta, vaikka lunastaja olisikin yksityinen yhteisö, tulisi lunastuksen tarkoituksen liittyä yhteiskunnan tehtävistöön. Ollakseen yleisen tarpeen vaatima, lunastuksen tulisi hyödyttää joko suoraan tai välillisesti epäluukuista ihmisjoukkoa, ei vain tiettyä pientä ihmisryhmää.

Lunastuslaissa ja oikeuskäytännössä on lähdetty siitä että väylämäiset infrastruktuurihankkeet pääsääntöisesti täyttävät yleisen tarpeen edellytyksen. Tässä tapauksessa yleisen tarpeen edellytyksen täyttymistä puoltaa se, että hakemuksen kohteena oleva sähkölinja on korkeajännitelinja (110 kV), joka on tärkeä nähtynä laajemman alueen yleisen sähköhuollon näkökulmasta. Lunastusmenettelyn kautta tulee johdosta myös merkinnät kiinteistörekisteriin.

Näillä perusteilla on katsottava, että tässä lunastushankkeessa lunastuslain 4.1 §:n mukainen yleisen tarpeen edellytys täyttyy.

Vaihtoehtoedellytys

Vaikka lunastus olisikin yleisen tarpeen vaatima, ei lunastuslupaa silti saa myöntää, jos lunastuksen tarkoitus voidaan yhtä sopivasti saavuttaa jollakin muulla tavalla.

Ajatus vaihtoehtoedellytyksessä on, ettei lunastusta saa liioitella vaan on käytettävä maanomistajan oikeusasemaan mahdollisimman vähän puuttuvaa keinoa, jolla lunastuksen tarkoitus kuitenkin voidaan saavuttaa.

Tässä tapauksessa rakennetaan yksi uusi voimajohto ja vahvistetaan sen pito-oikeus alueella lunastusmenettelyn kautta. Lunastettavaksi haettu alue on leveydeltään samassa suuruusluokassa kuin toisissa vastaavissa lunastuksissa.

Normaalisti vaatii vaihtoehtoedellytys lunastuksissa näyttöä siitä, että lunastaja on pyrkinyt ensin toteuttamaan hankettaan vapaaehtoisin keinoin eli sopimuksin. Tämän hankkeen osalla on hakija UEK Oy etukäteen hankkinut suostumukset maanomistajilta, joita lunastus tai muutos koskee.

Maanmittauslaitos katsoo, että hakijan hakemat käyttöoikeuden rajoitukset ovat tämältyypisille hankkeille tavanomaisia ja lunastuksen tarkoituksen saavuttamiseksi välttämättömiä ja oikeasuhtaisia. Lunastusta ei voida yhtä sopivasti saavuttaa millään muulla tavalla ja lunastuslaissa mainittu vaihtoehtoedellytys täyttyy.

Intressivertailuedellytys

Lunastusta ei saa lunastuslain 4.1 §:n mukaan toimeenpanna, jos sen haitta yksityiselle edulle on suurempi kuin sen tuottama hyöty yleiselle edulle.

Yleiselle edulle tulevat hyödyt on todettu arvioitaessa sitä, onko hanke yleisen tarpeen vaatima.

Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että yksityiselle edulle tulevaksi haitaksi ei voida laskea lunastuksen aiheuttamia suoranaisia taloudellisia menetyksiä, koska ne korvataan täyden korvauksen periaatteella lunastustoimituksessa, vaan mahdollinen yksityiselle edulle tuleva haitta on jotakin muuta.

Hakemuksen liitteissä tai lausunnoissa ei ole tullut esille sellaisia haittoja, joita ei lunastuskorvauksena korvattaisi. Lunastuskorvaus muodostuu kohteen- ja haitankorvauksesta sekä vahingonkorvauksesta sen mukaan kuin lunastuslaissa säädetään.

Maanmittauslaitos katsoo, että yleiselle edulle saatava hyöty on suurempi kuin yksityiselle edulle tuleva haitta.

Johtopäätökset

Maanmittauslaitos katsoo lunastettavan hankkeen olevan yleisen tarpeen vaatima eikä sitä voida panna toimeen yhtä sopivasti muihin keinoihin ja sen yleiselle edulle tuoma hyöty on suurempi kuin sen yksityiselle edulle tuottama haitta on.

Näin ollen lunastuslain 4.1 § mukaiset lunastusluvan myöntöedellytykset täyttyvät ja lupa voidaan myöntää haetun mukaisesti.

Ennakkohaltuunottolupa

Lunastuslain 58 §:n mukaan, jos töiden kiireellinen aloittaminen tai muut tärkeät syyt sitä vaativat, voi hakija saada oikeuden ottaa haltuunsa lunastettava omaisuus ennen lunastuslain 57 §:n 1 momentissa tarkoitettua ajan-kohtaa.

Hakija on tässä tapauksessa esittänyt tietyn aikataulun rakennushankkeelle ja pyytää tästä syystä ennakkohaltuunottolupaa. Se on tavoite, että tämä uusi voimajohto rakennetaan vuosien 2022-2023 aikana ja että se otetaan käyttöön vuonna 2023.

Lunastuksen kohteen vahvistus lunastustoimituksessa

Hakija on hakemuksessaan pyytänyt, että lunastuksen kohde jätetään lunastuslain 10 §:n mukaisesti lunastustoimituksessa tarkemmin määritettäväksi. Näin voidaan menetellä, jos kyse on lunastuslain 9.4 §:n mukaisesta väylälunastuksesta ja lunastuksen kohteen yleispiirteistä osoittamista voidaan lupavaiheessa pitää riittävänä.

Maanmittauslaitos katsoo, että kyseessä on nauhamainen väylälunastus, eikä lunastettavan käyttöoikeusalueen yksityiskohtainen osoittaminen ole tarpeen. Alueen rajausta voidaan siten jättää vähemmän tärkeiltä osilta ratkaistavaksi lunastustoimituksessa.

Päätös

Maanmittauslaitos myöntää hakijalle luvan hakemuksessa mainitulla tavalla ja siinä mainitulla alueella lunastamalla rajoittaa käyttöoikeuksia pysyvästi. Kiinteistöt, joita lunastus koskee, on lueteltu lupahakemuksen liitteenä olevassa kiinteistöluettelossa.

Lunastettavat käyttöoikeuden rajoitukset on mainittu tämän asiakirjan kohdassa "Myönnetyt oikeudet".

Erityisen oikeuden haltijaksi hakemuksen kohteena olevalle voimansiirtolinjalle kirjataan Uusiutuva Energia Karahka Oy (Y-tunnus 2827841-8). Asia käsitellään lunastustoimituksessa, jossa myös voidaan tehdä muut tarvittavat muutokset kiinteistörekisterissä kirjatuihin rekisteritiedoissa.

Hankkeen toteuttavalla taholla on selvillä olovelvollisuus muissa laeissa (mm. muinaismuistolaki, luonnonsuojelulaki, maantielaki) olevista määräyksistä, asetetuista rajoituksista ja vaatimuksista alueen käytölle ja ne on otettava huomioon hankkeen toteutuksessa.

Oikeus ennakkohaltuunottoon lunastuksen kohteeseen myönnetään hakijalle lunastuslain 58 §:n mukaisesti.

Lunastuksen kohde jätetään lunastuslain 10 §:n mukaisesti vähemmän tärkeiltä osilta ratkaistavaksi lunastustoimituksessa.

Hakija UEK Oy ja Fingrid Oyj saavat keskenään sopia, kuinka tämä uusi voimajohto sen länsipäässä liitetään valtakunnalliseen kantaverkkoon Valkeuden sähköasemalla.

Tässä päätöksessä mainittu kiinteän omaisuuden lunastus samoin kuin korvausten käsittely tapahtuu lunastuslain mukaisessa lunastustoimituksessa. Lunastustoimitus laitetaan vireille viran puolesta mahdollisimman pian.

Sovelletut lainkohdat:

Lunastuslaki 4 §, 10 §, 58 §

MYÖNNETYT OIKEUDET

Maanmittauslaitos myöntää luvan lunastaa pysyvät käyttöoikeudet sähkövoiman ja tiedon siirtämiseksi, tarvittavien johtojen sekä pylväiden ja tarpeellisten laitteiden asennusta, korjausta ja uusintaa sekä jatkuvaa kunnossapitoa ja laitteiden tarkastusta varten.

Voimansiirtojohtoa pylväsrakenteella varten tulee lunastettavaksi seuraavanlainen kiinteistöjen käyttöoikeuden supistus:

1. Johtopylväiden rakenteiden väliin ja kolmea (3) metriä lähemmäksi niiden ulkopuolelle ei saa pystyttää minkäänlaisia rakenteita tai laitteita, lukuunottamatta tavallisia aitoja.
2. Aitoja ei saa kiinnittää pylväisiin eikä tukirakenteisiin.

3. Ojia tai muita kaivauksia ei saa tehdä eikä tieoikeutta perustaa 3 m lähemmäksi pylväsrakenteita, etäisyys luettuna ojan tai kaivauksen luhistumattomasta reunasta.
4. 26 metriä leveällä johtoaukealla kokonaisuudessaan ei saa ilman johdon omistajan tai käyttöoikeuden haltijan lupaa kasvattaa puita eikä rakentaa tai pitää rakennuksia tai 2 m korkeampia muitakaan rakenteita tai laitteita, lukuunottamatta tavallisia aitoja. Rakennusraja sijaitsee reunavyöhykkeen ulkopuolella, 28 metrin etäisyydellä mitattuna johtokadun keskilinjasta. Rakennusta ei saa rakentaa lähemmäksi tätä etäisyyttä.
5. Molemmin puolin johtoaukeaa olevilla 10 m levyisillä ns. reunavyöhykkeillä kasvava puu saa johtoaukean reunassa olla korkeintaan 10 m korkeinen ja muulla osalla reunavyöhykettä niin paljon sanottua mittaa korkeampi, kuin puun etäisyys on johtoaukean reunasta.
6. Johtoaukealla ja sen läheisyydessä ei saa harjoittaa sellaista toimintaa, josta saattaa aiheutua vaaraa johdon käytölle ja kunnossapysymiselle.

Näiden supistusten kautta varataan johdon omistajalle seuraavat johdon rakentamisen, käytön, kunnossapidon ja uusinnan vuoksi tarpeelliset oikeudet kiinteistöjen käyttöön, nimittäin:

1. Oikeus pystyttää ja pitää johtoaukealla sähkönsiirtojohdot pylväineen, johdotköysineen sekä muine voiman- ja tiedonsiirtoon liittyvine laitteineen.
2. Oikeus suorittaa tarpeellisia mittauksia johtoaukealla sekä suorittaa maadoituksia, joista aiheutuvat työnaikaiset vahingot erikseen korvataan maanomistajalle.
3. Oikeus pitää johtoaukea vapaana puista, vesoista ja muista esineistä, jotka saattavat vaikuttaa häiritsevästi johdon käyttöön ja kunnossapitoon.
4. Oikeus poistaa johtoaukealta rakennukset ja muut rakenteet, joiden paikoillaan pitämisestä tai sinne pystyttämisestä ei erikseen ole sovittu. Rakennusraja sijaitsee 28 metrin etäisyydellä johdon keskilinjasta.
5. Oikeus sopivalla tavalla merkitä johtoaukean rajat niin, että ne helposti ovat havaittavissa.
6. Oikeus merkitä ne reunavyöhykkeellä sijaitsevat ja erityisesti syystä myös johtoalueen ulkopuolella kasvavat puut, jotka korkeutensa takia voivat olla vaarallisia johdon säilymiselle sekä kaataa tällaiset puut, jollei metsänomistaja itse huolehdi niiden kaadosta. Johtoalueen ulkopuolella tapahtuvasta puiden kaadosta aiheutuva vahinko korvataan erikseen maanomistajalle.
7. Oikeus johdon omistajan lukuun työskenteleville henkilöille jalan tai ajoneuvoilla liikkua pitkin johtoaukeaa pylväältä toiselle sekä sitä varten tehdä sinne väliaikaisia ajoteitä ja rumpuja, tehdä ja kunnossapitää johtoaukealla olevissa aidoissa tarpeellisia veräjiä ja käyttää hyväkseen johtoaukealle johtavia kiinteistölle kuuluvia teitä ja polkuja sekä tarvittaessa myös muita alueita kulkemiseen jalan tai moottorikäyttöisillä tai muilla työkaluilla ja ajoneuvoilla.

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on päätöksen lopussa.

Reijo Hautamäki (*allekirjoitettu sähköisesti*)
Vastuualuepäällikkö
Maanmittauslaitos

Eero Palomäki (*allekirjoitettu sähköisesti*)
Maanmittausinsinööri (DI)
Maanmittauslaitos

JAKELU

Uusiutuva Energia Karahka Oy / Katja Tuukkanen, Olli Kiviniemi
FCG Finnish Consulting Group Oy / Joni Viiperi
Oulaisten kaupunki
Merijärven kunta
Pyhäjoen kunta
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Päätöksen tiedot

Maanmittauslaitoksen antama päätös luvasta.

Valituskirjelmän toimittaminen

Valituskirjelmä on toimitettava hallinto-oikeudelle määräajan kuluessa ennen hallinto-oikeuden aukioloajan päätymistä. Valituskirjelmän voi toimittaa henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen tai ne voi lähettää postitse, lähetin välityksellä tai sähköpostina. Muutoksenhakuasiakirjojen lähettäminen tapahtuu lähettäjän vastuulla.

Hallinto-oikeutena toimii Pohjois-Suomen hallinto-oikeus. Sen yhteystiedot ovat:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

postiosoite: PL 189, 90101 Oulu
käyntiosoite: Isokatu 4, 3, kerros, 90100 Oulu
puhelin: (Kirjaamo) 029 56 42800
sähköpostiosoite: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi
aukioloaika: ma-pe kl. 8.00-16.15

Valituskirjelmän sisältö ja liitteet

Valituskirjelmässä on mainittava

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan

Valituskirjelmässä on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Valituskirjelmässä on lisäksi ilmoitettava postiosoite ja puhelinumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valituskirjelmään on liitettävä:

- tämä valitusosoitus tai sen jäljennös

- päätös, johon haetaan muutosta, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta, ellei se käy ilmi tästä valitusosoituksesta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole toimitettu viranomaiselle.

Määräaika

Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta määräaikaan. Vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto tai arkilauantai, jatkuu valitusaika vielä seuraavana arkipäivänä.

Oikeudenkäyntimaksu

Valitusasian käsittelystä hallinto-oikeudessa peritään oikeudenkäyntimaksu, jonka suuruudesta määrätään valtioneuvoston asetuksella. Voimassa olevat maksut selviävät Internet-osoitteessa: <http://www.oikeus.fi>